

Muzyka folkowa

Muzyka folkowa - inspiracje folklorem regionów województwa łódzkiego

Muzyka folkowa to gatunek muzyki popularnej (rozrywkowej), nawiązujący do muzyki ludowej (tradycyjnej, wiejskiej). Zakres nawiązań i podejścia do materiału źródłowego może być różnorodny, dlatego wyróżniamy w ramach folku kilka nurtów: od wiernej rekonstrukcji, poprzez pop folk, folk rock, folk jazz i inne, aż do fuzji rozmaitych koncepcji stylistycznych i wykonawczych, które niełatwo poddają się klasyfikacjom.

Pierwsze próby łączenia muzyki ludowej z popularną pojawiły się na gruncie jazzu. W 1958 r. Jan Ptaszyn Wróblewski zaprezentował na festiwalu Jazz Jamboree „Bandoskę in Blue” opartą na melodii z Opolszczyzny. Zespół Jazzowy Zygmunta Wicharego nagrał pierwszy singel inspirowany muzyką ludową pt. „Miała baba koguta / Bez niespodzianek” w 1962 roku. Z melodiami tradycyjnymi w jazzowej aranżacji mierzyli się również: Andrzej Trzaskowski, Włodzimierz Nahorny, Zbigniew Namysłowski, Michał Urbaniak, Michał Kulenty, Leszek Kułakowski, Urszula Dudziak, Grażyna Auguścik i wielu innych. W odniesieniu do folkloru województwa łódzkiego nie sposób nie wspomnieć o płycie „Folk Five” nagranej przez jazzowy zespół Wojtczak Nyconnection, wydanej w 2014 roku. Ireneusz Wojtczak i muzycy amerykańscy czerpią tematy z repertuaru skrzypka łączyckiego Tadeusza Kubiaka. Nurt jazzowy nie zawsze mieści się w granicach folku – częściej jest to jazz inspirowany muzyką ludową niż folk jazz.

W latach 70. i 80. istniały w Polsce zespoły folkowe nawiązujące do tradycji innych krajów – do muzyki indyjskiej (zespół Osjan), azjatyckiej (zespół Atman), a przede wszystkim latynoamerykańskiej, celtyckiej (irlandzkiej) i słowiańskiej. Od końca lat 80. źródłem dla zespołów folkowych stała się jednak głównie twórczość polska. Zespoły folkowe przeniósł na scenę ten rodzaj repertuaru muzyki ludowej, którego obecność w codziennym życiu malała i były alternatywą dla istniejących od lat 50. zespołów pieśni i tańca, realizujących odgórną wizję folkloru. Do najważniejszych grup, które działały w latach 80. i 90., należały: Zespół Polski Marii Pomianowskiej, Kwartet Jorgi, Varsovia Manta, Drewutnia, Orkiestra pw. św. Mikołaja, Muzykanci, Kapela ze Wsi Warszawa, Trebunie Tutki, Bractwo Ubogich, Kapela Brodów, Kapela Hałasów, Kapela Warszawskiego Domu Tańca. W latach 90. i później liczba zespołów folkowych stale wzrastała.

W promocji muzyki folkowej duży udział miały festiwale. Najważniejsze z nich to: Folk Fiesta, Mikołajki Folkowe, Najstarsze Pieśni Europy, Ogólnopolski Festiwal Polskiego Radia „Nowa Tradycja”, a także konkurs płytowy Folkowy Fonogram Roku. Ważną rolę pełnił też Ogólnopolski Festiwal Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą, organizowany corocznie od 1967 roku. Dostęp do źródeł i możliwość czerpania z ich zasobów zapewniły nagrania płytowe, które zainspirowały wielu muzyków folkowych (seria Polskiego Radia „Muzyka źródeł”, „Muzyka Odnaleziona” Andrzeja Bieńkowskiego, seria płyt Instytutu Sztuki PAN i inne).

Do niedawna środowisko sympatyków folku związane było głównie z Lublinem (od 1991) i Warszawą (od 1995), od końca lat 90. również z Krakowem i Poznaniem, gdzie powstawały tzw. Domy Tańca. Na polskiej mapie folku pojawiają się również, sporadycznie, Olszyn i Suwałki.

Od 2011 r. powiększa się grupa entuzjastów folku również w Łodzi. Młodzi wykonawcy muzyki folkowej coraz częściej czerpią z repertuaru muzyków i śpiewaków ludowych regionów województwa łódzkiego. Są to zespoły z Łodzi i okolic, które mają już znaczące dokonania w zakresie muzyki folkowej. Należą do nich: Kożuch (dawniej Gęsty Kożuch Kurzu) i DiaBuBu, od

2014 r. grupy: Odpoczno, Kapela od Niechcienia (Zwykli Ludzie), zaś od 2016 r. Kapela Napięcie. Wszystkie te zespoły, z wyjątkiem grupy Odpoczno, reprezentują nurt rekonstrukcji, czyli ożywiania i ponawiania tradycji autentycznej (z pierwszej ręki) i wykonywania jej w niezmienionej postaci, wiernej pierwowzorowi.

Zespół Kozuch gra do tańca, prowadzi warsztaty taneczne, wykonując repertuar mistrzów z województwa łódzkiego, takich jak: harmonista Sławomir Czekalski (łowickie), skrzypek Tadeusz Kubiak (łęczyckie), Czesław Skrzydłowski (pabianickie) czy nieżyjący już Stanisław Klejnas. Liderami zespołu są skrzypkowie: Maria Stępień i Marcin Lorenc.

Zespół DiaBuBu gra przede wszystkim melodie z pogranicza łowickiego-rawskiego. Mistrzami dla członków zespołu są muzykanci łowiccy: Sławomir Czekalski, Czesław Kocemba i Jan Szymański oraz harmonista rawski Wiesław Rochala. Zespół gra w składzie: Bartosz Puliński - harmonia trzyczędowa, Jakub Stefanowicz - skrzypce, Jakub Korona - baraban i bębenek obręczowy.

Grupa Zwykli Ludzie, występująca wcześniej pod nazwą Kapela od Niecienia, wykonuje głównie muzykę z okolic Opoczna z repertuaru nieżyjących już mistrzów - są wśród nich: Józef Fiderek, Władysław Koperkiewicz, Józef Zaraś, Wincenty Firmowski, Stanisław Kaleta. Zespół gra w składzie: skrzypce, basy, bębenek, śpiew (bez harmonii). Liderami zespołu są Joanna i Stanisław Strelnik.

Kapela Napięcie, grająca na podobnych instrumentach, czerpie z repertuaru skrzypków: Andrzeja Leszczyńskiego z Michowic i Stanisława Wojciechowskiego z Rawy Mazowieckiej. Korzysta też z nagrań archiwalnych. Liderem grupy jest skrzypek Łukasz Nizik.

Zespół Odpoczno inspirowane się muzyką z regionu opoczyńskiego. Starając się zachować jak najbardziej surowe i oryginalne brzmienie, próbuje łączyć współczesną improwizację i muzykę rockową z żywiołowością wiejskiego grania. Grupę tworzą: Marek Kądziela - gitarzysta, Marcin Lorenc - skrzypce i Piotr Gwadera - perkusja.

Szczególnym przykładem rekonstrukcji jest duet Paweł Grochocki i Paweł Odorowicz ze Zgierza, wykonujący pieśni pogrzebowe (debiut w 2017 r.).

Ewa Sławińska-Dahlig